

..... [p1]

Haarlem 25 October 1882.

Eerweerde Heer en Vriend!

Dank voor 't kijkje dat Gij me gegeven hebt op de leuvensche overzetting¹ Hoe leelijk grof moet toch dat brabantisch klinken in onze kiesche² vlaemsche³ en friesche ooren!

Het verheugt mij bijzonder dat Gij die friesche versjens⁴ zoo spoedig en zonder moeite verstaan hebt, en in 't vlaemsch overgezet. En niet alleen dat Gij volkomen goed de beteekenis, de zin der versjens hebt gevat, ook de woorden hebt Ge allen verstaen en getrouwelijk weergegeven. "Dreage molke", en is niet "drooge" melk, maar (af)⁵ (ge)drage(ne) melk, daar de room afgedragen (*[hoogduitsch]* abgetragen), of, lijk gij-liên⁶ spreekt afgedregen is. Droog is in 't friesch niet dreag, maar droeg, droech. Maar de bedudenis is ontroomde melk, gelijk Gij zeer goed begrepen hebt. Ook en beteekent "in myld juwn" niet juist: in mild geven, lijk Gij vertaelt, maar: en mild gegeven. Dat wij 't voorvoegsel ge niet en hebben voor onze verledene

..... [p2]

deelwoorden, zoo min als onze volle neven, d'Engelschen, doet Hollanders en Vlamingen, Neder- en Hoogduitschers deze woorden dikwijls voor "onbepaalde wijzen" aanveerden, en maakt hen 't spoor bijster. Geven (infinitivus) is jaen; gegeven is juwn, joen.

.....

- 1 In een vorige brief ([20/10/1882](#)) waarbij hij twee Friese gedichten van Gysbert Japicx voegde, schreef Winkler dat hij graag de Leuvense overzetting van deze teksten zou zien.
- 2 fijngevoelig, delicaat (Van Dale)
- 3 Winkler schrijft hier 'ae' in de plaats van 'aa', dit naar aanleiding van de [brief van Gezelle van 09/09/1881](#). Daarin liet hij weten dat hij 'aa' naar de oude spelling 'ae' aanpast bij publicatie van Winklers brieven in Loquela. Winkler zelf verkoos ook de oude spelling 'ae' boven de 'Hollandse' 'aa'. Dit blijkt uit de [brief die hij schreef tussen 01/11/1882 en 03/11/1882](#). Doorheen de correspondentie gebruikt Winkler afwisselend beide schrijfwijzen. De verbeteringen die hij vaak nog moest doorvoeren tijdens het schrijven tonen aan dat het voor hem in de praktijk een hele aanpassing was om de oude spelling te hanteren.
- 4 Beide verzen kwamen uit Gysbert Japicx' werk "Friesche rymlerye; yn trye delen forschae".
- 5 'af' staat tussen vierkante haken.
- 6 gijlieden

Gij hebt wel gemist met het aantal der postzegelkens die Ge op uwe laetste zende hebt geplakt. Het waren er maer vier, en 't moeten er vijf zijn, want de goedkoopste zende drukwerk van hier naar Zuid-[*Nederland*] is 2 1/2 van onze centen, en dat zijn er minstens 5 van de uwen. Niettemin, ik en heb geen ongeld behoeven te betalen - men schijnt het aan 't postkantoor niet te hebben bespeurd.

Als ik het volgende jaer 't geluk zal hebben bij U te zijn⁷ zal ik U een voorstel doen, en d'uitvoering daarvan met U bespreken. Te weten over een gedachte die heden nacht bij mij opkwam, dat wij samen een opstel moeten schrijven, een samenspraek⁸ in volksaerdigen form, tusschen een Vlaming en een Fries, over tael en tongvallen, boeketael en gouspraken⁹ over Nederlandsch en Hollandsch, Vlaemsch en Friesch, kort en zakelik, zonder

..... [p3].....
 geleerdheid - Gij in 't vlaemsch en ik in 't friesch.¹⁰ Zouden wij dat niet goed kunnen doen, en zou dat niet heilzaam zijn der zake die wij beiden dienen? Laet er uwe gedachten eens over gaen.

Gegroet, mijn lieve vriend!

Van uwen

Johan Winkler.

P.S. Zie hier, als bladvulling, nog een gedicht van Gysbert Japicx, omstreeks de helft der 17^e eeuw, uitgegeven 1654; in de meening dat het U niet onwelkom zijn moge. Laet het tweede vers uw priesterlik herte niet ergeren! - Ik wensch niemand te grieven, en Gy zult niet kleingeestig zijn, en stooten U hier aen.

.....

7 Winkler zal Gezelle inderdaad in 1883 bezoeken.

8 dialoog

9 lokale taalvarianten of dialecten

10 Een handschrift van Winkler getiteld "Vlaamsch en Friesch. Een spoorwegpraatje over friesche en vlaamsche, hollandsche en nederlandsche taal." werd gepubliceerd in het opstel van C. Gezelle, *Guido Gezelle en Johan Winkler*, in: Biekerf: 35 (1929) p. 41-53. Dit volledige handschrift van Winkler is aanwezig in het Guido Gezellearchief in Brugge (nr. 2595b G). Ook van Gezelle berusten fragmenten van het handschrift van een samenspraak over het Vlaams en het Fries in het archief (nr. 2595) met tal van correcties. Bij Gezelle wilde het niet echt vlotten en Winkler vraagt later in [een brief van 08/03/1883](#): "Hoe gaat het met ons spoorwegpraatje"? Komt er nog wat van, en blijft gij genegen het uwe eraan toe te voegen? " De samenspraak tussen Winkler en Gezelle werd nooit als sluitend geheel gepubliceerd.

"Lân-geanne oef frieske freugde oer it ynnimmen fenne sted Hulst; mei de skansen dear by om. (Wyse: "Polyphemus aen de strande"),¹¹

Lit ûs nu reis frolik sjonge,

Ald end jonge,

Oer de wolfeart fen ûs lân:

Hulst mei skansen, bûte-wirken,

Hûsen, tsjerken,

Falt sîn Heachheit ynne hân.

–

'T heele lân fen Waes is ûsers,

Romm', Ketûsers,

Jesuwiten, Moeints end Paep!

..... [p4]

'T altîd griene Hulst. Nu torret

In forsorret,

Spaenjen's bloed-rie, Romen's kaep.

.....

11 Dit vers bevindt zich op p.84-86 van de editie van "Friesche rymlerye; yn trye delen forschaet" uit 1668. Het lied Polyphemus aan den strande, waarvan de melodie gebruikt wordt voor het lied dat Winkler weergeeft, verwijst naar een verhaal in Ovidius' *Metamorphosen*. Polyphemus was in de Griekse mythologie een Cycloop die op het eiland Sicilië woonde, het land van de Cyclopen. Hij was de zoon van de zee-god Poseidon en de nimf Thoosa. Hij was een wilde bruid die rauw vlees en zelfs mensen at. In zijn jeugd geraakte Polyphemus zeer verliefd op de mooie Nereïde Galatea die regelmatig lag te zonnen op het strand, waar hij haar opzocht. Bekend is het lied dat hij voor haar zong. Galatea had echter haar hart verpand aan de 16-jarige prins Acis en moest niets weten van de eenogige wildeman. Toen Polyphemus de geliefden betrapte, doodde hij Acis uit jaloezie met een rotsblok. Polyphemus speelt ook een rol in de *Odyssee*, wanneer Odysseus en zijn mannen stranden op Sicilië.

-

3

Nu wol 't mei Antwerpen knîpje,

Nu môt pîpje

Gint end Bregge allîk en mûs.

Giel-eag, mei sîn fûle raenjen,

Môt nei Spaenjen,

Mei de stirt îr ears nei hûs.

4

Flaemske fammen, Bet end Kalle!

AEf wa'r galle

Oer geweld, kreft end oerlest,

Sille freamde slavernye

Naet mear lye

As dit keal-moar bret farnest.

5

Flaendren môt mei ûs forienje(.)¹²

Dat scoe tjiene

T'herre best; den folget nei

.....

12 Zie opmerking van Winkler onder de verzen.

Brabân, end wa dear oars binne

Dy birinne

Mase, Skelde, Lieve end Lei.

6

Den scil't lân net meer forwoastje,

Den mô't roastje

't Godleas swird (ald-sûnde pleag),

Den wirdt speetse end restinge hinge

Ynne swinge

Rûg bisponnen in it reag.

7

'T lân, in free, scil d'holle oplûke

Ûtte foeke

Fen dy bloed-hûn, Yber-fald.

'T scil florearje, 't scil forrîkje,

Ja, 't scil lîkje

Riu nei d'alde, goune wrald.

8

Jouw Oraenjen, ljeave Heare!

Disse eare

Dat hy ûs de free bifiucht;

Dat wy Dy dear lof for siunge,

Ald end jonge,

From, ienfaldich, sliacht end riucht.¹³

(.) Wat zegt Gij van den frieschen dichter, die rond 1640 reeds zong:

Vlaenderen moet met ons vereenigen!

Frederik Hendrik, prins van Oranje-Nassau, stadhouder der vereenigde [*nederlandsche*] gewesten, veroverde de stad Hulst in Vlaenderen op de Spanjaerden, in 16..?¹⁴ Sedert is Hulst met de kriteren¹⁵ daar rondom, als een deel van 't Land van Waes¹⁶ bij Noord-Nederland gebleven. Maar de hoop des dichters, de blijde hope dat Antwerpen, Gent en Brugge, geheel Vlaenderen en Brabant, zouden volgen, werd niet bewaerheid.

..... [p5].....

1

Land-blijdschap¹⁷

of

friesche vreugde

over het innemen van de stad Hulst, met de Schansen daar by om.

.....

13 Winkler plaatste strofe 3 en 4, strofe 5 en 6 en strofe 7 en 8 naast elkaar op deze pagina van de brief.

14 1645

15 streken

16 Het Land van Waas of Waasland is een streek in het noordoosten van de huidige provincie Oost-Vlaanderen.

17 Winklers vertaling van het bovenstaande vers van Gysbert Japicx.

Laat ons nu eens vroolick zingen,

Oud'(en) en jongen,

Over de welvaart van ons land:

Hulst met schansen, buitenwerken,

Huizen, kerken,

Valt Zijn Hoogheid in de hand.

-

'T (ge)heele land van Waas is onzes (het onze)!

Ruimt, Karthuizers,

Jesuiten, monnik en paap

'T altijd groene Hulst.^{2a} Nu (ver)dort

En verdroogt^{2b}

5 Spanje's bloedraad, Rome's kaap.

-

Nu wil (zal)'t met Antwerpen knypen,

Nu moet pypen

Gent en Brugge al(ge)lijk een muis.

Geeloog^{3a}, met zijn vuile ranken^{3b}

Moet naar Spanje,

Met den steert in eers naar huis.

[p6]

Vlaamsche maagden, Bet en Kalle,

Of wie daar klaagde

Over geweld, (ver)kracht(ing) en overlast,

zullen vreemde slavernij

Niet meer lyden,

Als dit half-moor ⁴ (ge)broed(sel) verneest. ⁵

-

Vlaanderen moet met ons vereenigen

Dat zou dienen (dienstig, nuttig, zijn),

Tot zijn (hunlieden) best; dan volgt na

Brabant, en wie daar anders (meer nog) zijn,

Die beloopn (beloopn worden, bevlœid worden)

Mase, Schelde, Lieve en Lei.

-

Dan zal 't land niet meer verwoesten (verwoest worden)

Dan moeten roesten

'T godloos zweerd, (oude zonde-plaag)

Dan wordt spiets en rusting (op)gehangen.

In de schoorbalken van de zondering, (.)¹⁸

Ruig besponnen in het (spinne)rag, (web).

-

Het land, in vreê, zal 't hoofd opsteken ⁶ (trekken)

Uit de fuik (vuik, vischnet),

Van dien bloedhond, Iber-voogd, ⁷

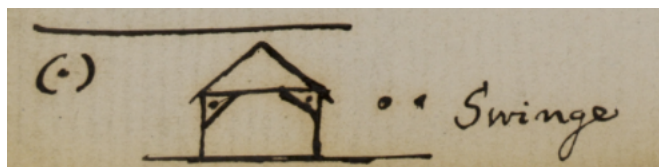
Het zal bloeien (floreeren), 't zal verrijken,

⁷ Ja, 't zal (ge)lyken

Ruimschoots ⁸ naar d'oude, goudene wereld.

—

(.) ..Swinge

[p7]

Geef Oranje, lieve Heere!

Deze eere

Dat hy ons de vreê bevechte:

Dat wy U daar lof voor zingen

.....

¹⁸ Verwijzing van Winkler naar zijn illustratie hiervan onderaan deze pagina van de brief.

Oud'(en) en jongen

Vroom, eenvoudig, slecht en recht ^{9. 19}

1. Geanne, beter Geane, samentrekking van geadene, verslijting van geadinge, by Kiliaen gadinge = lubentia, voluptas²⁰

2^a. Woordspeling met den naam der stede [Hulst] en van den bekenden kleinen boom, met altijd groen blijvende, ook den winter verdurende, gladde, harde, stekelige bladeren, *Ilex aquifolium*²¹ Heet hij anders in 't flaamsch?

2^b Forsorret, verdroogt, van 't verbum forsorje, verdroogen, verwelken, verdorren; [Kiliaen] heeft versoren = verdorren.

3^a Geel-oog, dat is de Spanjaard, met zijn donker uitzicht, zwarte haren, geel-bruinachtige huid, zwarte oogappels, en geelachtig oogwit, in tegenoverstelling van de blonde, blau-oogde Friesen, met blauachtig oogwit, als porcelein.

3^b Raenjen (raningen), in 't oud-hollandsch (bij Cats, Hooft, Huygens) ranken, dat zijn listen, valscheden, booze streken, trekken, slechte trekken.

4. Heal-moar, half-moor, omdat de Spanjaarden in 't gemeen, veel moorsch bloed in d'adren hebben,

..... [p8]

van de moresken²² maranen²³ die in de middeleeuwen in Zuid-Spanje, (Andalusie, Grenada, Malaga, Sevilla) huisden.

.....

19 Winkler vergat voetnoot 9 te verklaren.

20 Vertaling Paul Thoen (Latijn) *lubentia* en *voluptas*: genoeg, genot, lust

21 Latijnse naam van de hulstplant.

22 De Islamitische bevolking die tijdens de middeleeuwen op het Iberisch schiereiland, Sicilië, Sardinië, Corsica, Malta en in de Maghreb woonde. Na de opstand van Alpujarras (1499-1501) werd de vrijheid van godsdienst opgeheven en werd de bevolking gedwongen om christen te worden. Velen van hen bleven echter in het geheim de islam volgen.

23 'Maraan' werd gebruikt als scheldnaam voor Spanjaarden die zich uit lijfsbehoud afwendden van hun geloof (islam of jodendom). In Nederland werd het ook gebruikt als algemeen scheldwoord voor de Spanjaarden. (*WNT*)

5. Fornest, vernest, van vernesten, dat juist zoo gevormd is als verhuizen, 't eene huis verlaten om in 't andere te gaan wonen. - Gesprek tusschen Sjoerd en Tjerk, twee friesche knapen:

Sjoerd: Ho folle aien habbe de protters, up jimme skuorre-thek, in 't twade breth?

Therk. Ik wît net. Hia binne fornest!

([Sjoerd] Hoe veel eieren hebben de spreuen, op u-lieder schuurdak (op 't dak van ulieder schuur), in het tweede broedsel? - [Therk] Ik weet niet. Zij zijn vernest! (Zij hebben een ander nest betrokken, zijn in een ander nest gaan broeden))

6. Lûka (loeke, beter luke, met [hoogduitsch] u) is in 't [friesch] het [nederlandsch] trekken; algemeen en veelvuldig in gebruik. Luik-ooren de peerden in Vlaanderen? Dan is dit [vlaamsch] luiken en 't [friesch] lûke weer een woord, dat wij beiden hebben, en de Hollanders met alle andere Noord-[Nederlanders], behalve de Friesen, gantschelijk derven.

7. Iber-voogd. Iber is een oude naam voor 't volk op 't Pyreneesch (iberisch) schier-eiland. -Hier komt bij den dichter Gysbert-om (zoo als 't [friesche] volk hem noemt), de schoolmeester²⁴ uit de mouw kijken.

8. Riu, Rjü, veel, ruimschoots, vrij wat. Bij [Kiliaen] rijf, rijve = largus²⁵ copiosius²⁶ abundans²⁷

.....

24 Gysbert Japicx was onderwijzer te Witmarsum (1625) en te Bolsward (1637).

25 Vertaling Paul Thoen (Latijn): mild, kwistig, overvloedig

26 Vertaling Paul Thoen (Latijn): ruim voorzien, vermogend, rijk

27 Vertaling Paul Thoen (Latijn): overvloeiend, overvloedig

Briefbeschrijving

Verzender	Winkler, Johan
Ontvanger	[Gezelle, Guido]
Verzendingsdatum	25/10/1882
Verzendingsplaats	Haarlem
Annotatie	Adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie.
Annotatie	Adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie.
Gepubliceerd in	De briefwisseling tussen Guido Gezelle en Johan Winkler. Deel 1: Inleiding en brieven (1881-1883) / door Dries Gevaert. - Gent : onuitgegeven licentieverhandeling, (academiejaar 1983-1984), p.88-95

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	2 dubbele vellen, 206x130; 206x134 wit papiersoort: 8 zijden beschreven, inkt
Staat	volledig
Vormelijke bijzonderheden	op zijde 6 linksonder: schets van gebouw van de hand van Johan Winkler
Toevoegingen	op zijde 1 links in de bovenrand: Aan G. Gezelle (inkt, hand P.A.)

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	5285
Bibliotheekrecord	https://brugge.bibliotheek.be/detail/?itemid= library/v/obbrugge/gezelle 11589

Inhoud

Incipit	Dank voor t kykje dat Gy me
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands; fry

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	25/10/1882, Haarlem, Johan Winkler aan [Guido Gezelle]
Editeur	Sofie Meneve; Universiteit Antwerpen
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2024
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.

Disclaimer De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be.

Citeren Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
